

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Zuzany Bystřické a soudců Mgr. Petra Pospíšila a JUDr. Faisala Husseiniho, Ph.D., v právní věci

žalobců: a) G. R.
b) Z. S.
oba zastoupeni advokátem Mgr. Janem Valihrachem
sídlem Žižkova 1934/12, 586 01 Jihlava

proti

žalované: **Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců**
sídlem nám. Hrdinů 1634/3, 140 21 Praha 4

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 22. 4. 2016, č. j. MV-182268-4/SO/sen-2015

takto:

- I. Rozhodnutí Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců ze dne 22. 4. 2016, č. j. MV-182268-4/SO/sen-2015, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.
- II. Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobcům na náhradě nákladů řízení částku 12 729,20 Kč, a to k rukám jejich advokáta Mgr. Jana Valihracha do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalovaná v záhlaví uvedeným rozhodnutím zamítla odvolání žalobkyně a potvrdila rozhodnutí ze dne 18. 11. 2015, č. j. OAM-7241-27/PP-2015, jímž Ministerstvo vnitra

zamítlo žádost žalobkyně o povolení k přechodnému pobytu dle § 87b zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů (dále též „zákon o pobytu cizinců“). Dle správních orgánů se žalobkyně dopustila obcházení zákona, neboť účelově uzavřela manželství se žalobcem, což je důvodem pro zamítnutí žádosti dle § 87e odst. 1 písm. c) citovaného zákona.

II. Shrnutí argumentů obsažených v žalobě

2. Ve včas podané žalobě žalobci uvedli, že zamítnutím předmětné žádosti došlo k zásahu do jejich práva na soukromý a rodinný život. Rozhodnutí nemá oporu v provedeném dokazování, správní orgány učinily nesprávné skutkové závěry. Došlo k porušení základních zásad správního řízení, zejména zásady zákonnosti a povinnosti správního orgánu zjistit stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti.
3. Žalobci od počátku odmítají, že by manželství uzavřeli účelově. Takový závěr je pouze spekulací správního orgánu. Jak je patrné, správní orgány své závěry založily na zcela nepodstatných nesrovnalostech ve výpovědích obou žalobců. Jiný důkaz proveden nebyl. Nejméně od uzavření manželství spolu žalobci trvale žijí ve společné domácnosti, společně rekonstruují byt, ve kterém bydlí.
4. Pokud měly správní orgány jakékoliv pochybnosti, mohly je odstranit i za pomoci účastníků řízení, kterým bylo nutno poskytnout náležité poučení. Správní orgány ovšem své poučovací povinnosti nedostály.
5. Odůvodnění napadeného rozhodnutí je nepřesvědčivé. Správní orgány nepřípustně přenesly důkazní břemeno na žalobce. Závěr, že manželství je fiktivní, považovaly za prokázanou skutečnost, přičemž dodaly, že žalobci netvrdí, ani neprokazují opak. Žalobkyně řádně doložila existenci manželství. Pokud měly správní orgány za to, že toto manželství je fingované, bylo naopak na nich, aby své tvrzení řádně prokázaly. V rozhodnutí jsou seznatelné i znaky libovůle a přepjatého formalismu.
6. Za účelem prokázání pravdivosti svého tvrzení navrhli žalobci několik svědků, kteří mohou potvrdit, že žalobci spolu žijí ve fungujícím manželství.
7. Z výše uvedených důvodů žalobci navrhli, aby soud rozhodnutí žalované, jakož i ministerstva, zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalované k žalobě

8. Ve vyjádření k žalobě žalovaná předně stručně shrnula průběh správního řízení. Dále uvedla, že z napadeného rozhodnutí ministerstva vyplývá, že ministerstvo vycházelo z protokolů o výsleších žalobkyně a jejího manžela a z provedených pobytových kontrol. Napadené rozhodnutí je v souladu s právními předpisy. Žalovaná neshledala žádné pochybení ve zjištění skutkového stavu a souhlasí s ministerstvem, že žalobkyně uzavřela účelové manželství s cílem obejít podmínky stanovené zákonem o pobytu cizinců. V rozhodnutí ministerstva je jasně uvedeno, z jakých podkladů ministerstvo vycházelo. Poukázáno bylo zejména na rozpory ve výpovědích žalobkyně a jejího manžela. Žalovaná navrhla, aby soud žalobu zamítl.

IV. Posouzení věci soudem

9. Soud, v souladu s § 51 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále též „s. ř. s.“), bez nařízení jednání přezkoumal v mezích žalobních bodů napadené rozhodnutí žalované, jakož i rozhodnutí ministerstva včetně řízení předcházejících jejich vydání, a shledal, že **žaloba je důvodná**.
10. Předmětem soudního přezkumu je zamítnutí žádosti žalobkyně o povolení k přechodnému pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie podle § 87b zákona o pobytu cizinců. Žalobkyně se státní příslušností Ukrajiny žádala o toto pobytové oprávnění coby manželka českého občana, jímž je žalobce.
11. Dle § 87b zákona o pobytu cizinců v rozhodném znění platilo, že rodinný příslušník občana Evropské unie, který sám není občanem Evropské unie a hodlá na území pobývat přechodně po dobu delší než 3 měsíce společně s občanem Evropské unie, je povinen požádat ministerstvo o povolení k přechodnému pobytu. Žádost je povinen podat ve lhůtě do 3 měsíců ode dne vstupu na území (odst. 1).
12. Dle § 87e odst. 1 písm. c) téhož zákona pak ministerstvo žádost zamítne, jestliže se žadatel dopustil obcházení tohoto zákona s cílem získat povolení k přechodnému pobytu na území, zejména pokud účelově uzavřel manželství nebo jeho účelově prohlášeným souhlasem bylo určeno otcovství.
13. Ze správního spisu zjistil soud následující podstatné skutečnosti. Žalobci uzavřeli manželství dne 11. 7. 2014 s tím, že několik dnů po svatbě žalobci uzavřeli smlouvu o zúžení rozsahu společného jmění (shodně uvedli, že důvodem byly dluhy žalobce). Žalobkyně podala předmětnou žádost o přechodný pobyt dne 20. 5. 2015. Jako účel pobytu je ve formuláři uvedeno sloučení s manželem (žalobce), načež bylo zahájeno správní řízení. Během řízení správní orgány ověřovaly skutečnosti jako je zajištění bydlení, zdravotního pojištění, výpis z rejstříku trestů atd. Současně ministerstvo požádalo Policii České republiky o prověření, zda cizinka (žalobkyně) skutečně bydlí na uvedené adrese, ve společné domácnosti se žalobcem apod. Za tímto účelem policie provedla dvě pobytové kontroly na adrese žalobkyně B. 1682/46, J. Při první kontrole bylo zjištěno (přípis policie ze dne 9. 6. 2015), že dům je řádně označen, pronajatý byt žalobkyně o dispozici 1+1 se nachází v přízemí, žalobkyně zde bydlí se žalobcem od února až dubna 2015 (dotázané příbuzné majitele domu nevěděly přesně). Při druhé kontrole (přípis policie ze dne 22. 7. 2015) byl na dané adrese zastižen žalobce, který policistům umožnil vstup do bytu. Žalobce sdělil, že manželka není doma, a že od 22. 7. 2015 pracuje v halách Hypokaru. Součástí spisu je i přípis policie ze dne 14. 7. 2015, v němž je uvedeno, že daného dne bylo ukončeno šetření ve věci podnětu ministerstva ohledně účelově uzavřeného manželství mezi žalobkyní a žalobcem, přičemž nebyly zjištěny žádné skutečnosti, které by nasvědčovaly tomu, že by manželství jmenovaných osob bylo účelové, není tak dáno podezření z trestného činu napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky. Dále ministerstvo provedlo dva výsledky jak žalobkyně, tak jejího manžela, a to dne 26. 6. 2015 a dne 22. 9. 2015.
14. Následovalo vydání shora citovaného rozhodnutí ministerstva, jímž byla žádost zamítnuta. Důvodem pro zamítnutí žádosti byl závěr správního orgánu, že žalobkyně uzavřela manželství se žalobcem pouze účelově, čímž obešla zákon o pobytu cizinců s cílem získat povolení k přechodnému pobytu na území České republiky. K tomuto konstatování ministerstvo dospělo především na základě provedených výsledků žalobců. Správní orgán

prvního stupně (a posléze i žalovaná) zde spatřoval tolik rozporů ve výpovědích, že měl za prokázané, že se jedná o fingované manželství. Soud se s tímto hodnocením neztotožnil.

15. Předně soud považuje za vhodné připomenout některé závěry Nejvyššího správního soudu týkající se posuzování účelovosti manželství při aplikaci zákona o pobytu cizinců. Tak například v rozsudku ze dne 9. 12. 2015, č. j. 4 Azs 228/2015-40 (www.nssoud.cz), Nejvyšší správní soud konstatoval, že při posuzování účelovosti manželství [v daném případě při hodnocení toho, zda se cizinec stal rodinným příslušníkem občana EU dle § 15a odst. 1 písm. a) zákona o pobytu cizinců] je nutné prokázat kumulativně jak úmysl obcházet zákon o pobytu cizinců k získání pobytového oprávnění, tak i úmysl vést společný manželský život. Neexistence společné domácnosti je zde možnou indicií, nikoli však jednoznačnou oporou pro takový závěr. Důkazní břemeno ohledně uvedených skutečností nese správní orgán a v případě pochybností je nutno učinit závěr, že se nejedná o účelové manželství.
16. Manželství je nejdůležitější formou lidského soužití, která existovala od počátku lidstva a existuje neohledně na konkrétní vyjádření v právním řádu. Podléhá též stejně jako společnost určitému vývoji. Ačkoli tedy právo manželství institucionalizuje a přiznává mu právní obsah, zůstává manželství zároveň a především i společensko-kulturním fenoménem. Ačkoli manželé zpravidla sdílí společnou domácnost, nejedná se o nezbytnou náležitost manželského života. Morální povinnost spočívající ve vedení společného života je nutné vykládat především jako vzájemné provázení na cestě životem, nikoli fyzický pobyt ve společné domácnosti.
17. Účelové manželství lze definovat jako manželství uzavřené mezi občanem členského státu nebo občanem třetí země s pobytovým statutem v členském státu a občanem třetího státu, jehož *výlučným* účelem je obcházení pravidel pro vstup a pobyt občanů třetích států, aby občan třetího státu získal oprávnění k pobytu v členském státě. Podmínka výlučnosti je zde klíčová. Pokud totiž nějaký pár uzavře manželství také (ovšem nikoliv pouze) proto, aby se tím cizinci v daném páru zlepšil pobytový status (dalším důvodem je typicky citová náklonnost mezi partnery), pak se o účelové manželství nejedná. V takovém případě může být aspekt pobytového oprávnění pouze legálním urychlením vzniku manželství.
18. Judikatura již dovodila demonstrativní výčet indicií, dle nichž je možno posoudit, zda se jedná o účelové manželství. Mezi ty, které indikují možný úmysl zneužití práv, se řadí: [i] pár se před svatbou nikdy nesešel; [ii] pár se neshoduje, pokud jde o jejich osobní údaje, o okolnosti jejich prvního setkání nebo důležité osobní informace, které se jich týkají; [iii] pár nemá společný jazyk, kterému oba rozumí; [iv] důkaz o peněžní částce nebo daru, které byly předány, aby byl sňatek uzavřen (s výjimkou peněz nebo darů, které byly předány jako věno v kulturách, kde je to běžnou praxí); [v] v minulosti jednoho nebo obou manželů existuje důkaz o předchozích účelových sňatcích nebo jiných formách zneužití a podvodu, jejichž účelem bylo nabytí práva pobytu; [vi] rozvoj rodinného života pouze poté, kdy byl přijat příkaz k vyhoštění; [vii] pár se rozvedl krátce potom, co státní dotyčný příslušník třetí země získal právo pobytu.
19. V případě rodinných příslušníků unijních občanů má rozhodující váhu právní status. Pokud cizinec získá právní status manžela unijního občana a správnímu orgánu doloží vznik manželství, je na něj nutné pohlížet jako na rodinného příslušníka unijního občana, aniž by musel prokazovat pravost uzavřeného manželství. Teprve v případě, pokud se správnímu orgánu podaří na základě řádných skutkových zjištění jednoznačně prokázat,

že výlučným účelem sňatku bylo získání výhodnějšího pobytového oprávnění a že manželé nemají a neměli v plánu vést společně manželský život, je možné uvažovat o účelovém manželství. Jinými slovy, důkazní břemeno ohledně doložení nabytého právního statusu leží na cizinci, za skutkové prokazování účelovosti manželství je plně odpovědný správní orgán. Rovněž zde má být přiměřeným způsobem respektována prastará právní zásada, že rozhodováno má být *in favorem matrimonii*, tj. ve prospěch manželství.

20. V nynějším případě důvodem, proč správní orgány považovaly manželství žalobkyně za účelové, byly určité rozdíly ve výpovědích žalobkyně a žalobce, a to zejména ohledně doby vzájemného seznámení, práce a rodiny partnera, určitých detailů z intimního, ale i každodenního života. Dle správních orgánů tak mělo dojít k naplnění druhé indicie, tj. pár se neshoduje, pokud jde o jejich osobní údaje, o okolnosti jejich prvního setkání nebo důležité osobní informace, které se jich týkají.
21. Soud nerozporuje, že jisté rozdíly ve výpovědích žalobců jsou. Nelze ovšem odhlížet od toho, jak moc závažné tyto rozpory jsou, a zda lze pouze na jejich základě dospět k závěru o účelovosti manželství. Předně nelze od manželů, kteří spolu nežijí dlouhou dobu (jako je tomu v posuzované věci) očekávat, že budou o sobě vědět veškeré detaily. Taktéž je nutno mít na paměti, že každý člověk je individuální, má jinou schopnost pamatovat si, či sdělit své zážitky třetím osobám. To, co je pro někoho samozřejmá znalost, může být pro jiného nepodstatná skutečnost – viz např. otázku výše výdělku manželky a místo jejího zaměstnání, nebo také průběh společně stráveného víkendu. Rozdíly lze očekávat i ve vnímání a hodnocení různých situací a jevů. Obzvláště v otázce intimního života nutno počítat s tím, že muž a žena (navíc starší, věřící) budou mít jinak nastavenou hranici vnímání toho, co je a co není intimní. S ohledem na věk žalobců i jejich manželskou historii (ani u jednoho se nejedná o první manželství) není dle soudu natolik udivující, pokud žalobci neznají navzájem všechny členy rodiny osobně, a to i s ohledem na vzdálenost bydliště některých z nich).
22. Soud má za to, že nesrovnalosti ve výpovědích žalobců pro hodnověrný závěr o účelovosti manželství v daném případě nestačí. Správní orgán, nesoucí důkazní břemeno, měl pokračovat v dokazování, aby mohl učinit jednoznačný závěr o povaze předmětného manželství. K odstranění rozporů v tvrzeních žalobkyně a jejího manžela mohl provést konfrontaci. Případně mohl zvážit výslechy svědků, kteří by mohli uvést relevantní skutečnosti ohledně sňatku žalobců, například účastníků svatby, respektive přátel žalobců. Nic z toho však neprovedl.
23. Na věrohodnosti závěru o účelovém manželství nepřidává ani fakt, že policie v přípise ze dne 14. 7. 2015 konstatovala, že nebyly zjištěny žádné skutečnosti, které by nasvědčovaly tomu, že by manželství žalobců bylo účelové. S tímto zcela kontrastně opačným závěrem se správní orgány nikterak nevypořádaly.
24. Lze tedy shrnout, že správní orgány neunesly důkazní břemeno. Jejich závěr o účelovém manželství žalobců nebyl dostatečně prokázán a ani přes značnou snahu o analýzu neshod při výpovědích žalobců nepůsobí nijak přesvědčivě. Vzhledem k tomu, že dokazování před správním orgánem vyžaduje zcela zásadní doplnění, nepovažoval soud za vhodné provádět žalobci navržené důkazy (výsledky svědků). Zjistit skutkový stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti, je totiž primární povinností správních orgánů, nikoliv správních soudů. Je nutno dbát na to, aby správní soud nesuploval roli správních orgánů.

V. Závěr a náklady řízení

25. Z výše uvedených důvodů soud shledal napadené rozhodnutí nezákonným. Proto je zrušil a věc vrátil žalované, jež bude v dalším řízení vázána právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 78 odst. 1, 4 a 5 s. ř. s.).
26. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl.
27. Žalobci dosáhli v řízení o žalobě plného úspěchu, a proto mají právo na náhradu nákladů řízení vůči žalované. Odměna advokáta a náhrada hotových výdajů byla stanovena podle § 35 odst. 2 s. ř. s. a vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). V daném případě se jednalo o úkony společné pro dva zastupované žalobce (pročež soud dle § 12 odst. 4 advokátního tarifu společnému advokátovi žalobců za každou zastupovanou osobu snížil mimosmluvní odměnu o 20 %), a to konkrétně o dva úkony právní služby (převzetí a příprava zastoupení, žaloba), dva režijní paušály, tedy ve výši 2 x 2 x 2 480 Kč a 2 x 300 Kč [§ 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. a), d), § 12 odst. 4, a § 13 odst. 3 advokátního tarifu], tedy celkem 10 520 Kč. Protože advokát žalobců je plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšují se náklady řízení o částku 2 209,20 Kč, odpovídající dani, kterou je povinen z odměny za zastupování a z náhrad hotových výdajů odvést podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (§ 57 odst. 2 s. ř. s.). Soudní poplatky žalobci nehradili, neb od jejich placení byli osvobozeni usnesením ze dne 25. 7. 2016, č. j. 29 A 70/2016-29.
28. Celkem tedy byla žalobcům vůči žalované přiznána náhrada nákladů ve výši 12 729,20 Kč. K jejímu zaplacení soud určil přiměřenou lhůtu.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 29. června 2018

JUDr. Zuzana Bystřická, v.r.
předsedkyně senátu